

Hoe liberaal is Gerrit Zalm?

Gerrit Zalm is de liberale 'aanvoerder' in het kabinet Balkenende-II. Hij heeft als vice-premier en minister van Financiën de sociaal-economische en financiële teugels binnen het kabinet al bijna twee jaar stevig in handen. Onlangs verwierp hij het voorstel van de Sociaal-Economische Raad (SER) voor een nieuw stelsel van werkloosheidsuitkeringen (WW). Uit berekeningen van het Centraal Planbureau (CPB) blijkt dat dit plan niet voldoet aan de vooraf gestelde eis van een daling met 43.000 uitkeringen. Als de SER zijn voorstel, dat volgens het CPB slechts tot een reductie met hoogstens 38.000 uitkeringen leidt, niet aanpast, voert het kabinet alsnog zijn eigen oorspronkelijke bezuinigingsplan door. Vorige week donderdag stelde de SER voor om de 'verwijtbaarheidstoets' bij het aanvragen van een werkloosheidsuitkering aanmerkelijk te vereenvoudigen. Alleen werknemers die zelf ontslag nemen zonder dwingende reden en werknemers die ontslagen worden als 'voorzienbaar gevolg van ernstig verwijtbaar gedrag' zullen geen WW-uitkering meer krijgen. Dit zou de ontslagprocedures stroomlijnen en de werkgevers verlossen van veel bureaucratische rompslomp. De schatting is dat werkgevers 100 miljoen euro op ontslagkosten kunnen besparen. Bij ontslagprocedures zal minder snel de gang naar de kantonrechter worden gemaakt. Deze versoepeling van de ontslagprocedures bevordert natuurlijk de flexibiliteit van de arbeidsmarkt. Daardoor zullen werkgevers eerder personeel in dienst durven te nemen. Dat is de grote paradox van de arbeidsmarkt: hoe gemakkelijker werkgevers in slechtere tijden van hun overvloedige werknemers af kunnen, des te eerder zullen zij geneigd zijn om in goede tijden nieuwe werknemers aan te nemen. Een soepel werkend WW-stelsel is de smeerolie van een flexibele arbeidsmarkt en zal de werkgelegenheid op langere termijn stimuleren. Daarom vraag ik mij af of het CPB wel een juiste inschatting heeft gemaakt van de daling van het aantal WW-uitkeringen als gevolg van de invoering van het SER-plan. De discussie binnen de Haagse kaasstolp wordt weer eens op de vierkante centimeter gevoerd, zonder oog te hebben voor de noodzaak van een verdere flexibilisering van de arbeidsmarkt. De marges van het politieke debat over sociaal-economische hervormingen zijn heel klein, omdat zij worden gemonopoliseerd door de Haagse bureaucraten. Gerrit Zalm is de representant bij uitstek van die Haagse bureaucratie, ook al noemt hij zichzelf 'liberaal'. Begonnen als medewerker en daarna hoofd Begrotingszaken bij het ministerie van Financiën, werd hij vervolgens directeur Algemene Economische Politiek bij het ministerie van Economische Zaken, om het uiteindelijk tot directeur van het CPB te schoppen. In 1994 trad hij aan als minister van Financiën in het kabinet Kok-I. Kortom, deze 'liberaal' is groot geworden in de Haagse ambtenarij en heeft nog nooit in het bedrijfsleven gewerkt. Dat verklaart ook de kortzichtigheid in zijn beleidskeuzes en zijn imago als de 'boekhouder van Nederland'. In het kabinet is er op macro-economisch vlak helaas onvoldoende tegenspel. Daarnaast zijn de meeste topambtenaren in de machtige Centraal Economische Commissie (CEC) door of op voordracht van Zalm benoemd. Zijn dirigisme en technocratische aanpak is weinig 'liberaal' en doet denken aan een centrale planeconomie van Russische snit. Het is dan ook niet verbazingwekkend dat er al lange tijd gemord wordt in de liberale gelederen. Dit heeft voormalig VVD-leider Hans Wiegel haarfijn aangevoeld. Met zijn grote politieke 'Fingerspitzengefühl' beseft hij dat het leiderschap van zijn partij en zelfs van het land nog nooit zo dichtbij is geweest. De liberalen zijn toe aan een andere leider. De eerste

indicatie was de verkiezing van Jozias van Aartsen tot liberale 'aanvoerder' in het parlement. Nu gaat Wiegel hoogstwaarschijnlijk een gooi naar het leiderschap van de VVD doen, omdat hij weet dat de VVD een echte liberaal en geen technocraat aan het roer wil.

Sylvester Eijffinger is hoogleraar Financiële Economie aan de Universiteit van Tilburg.